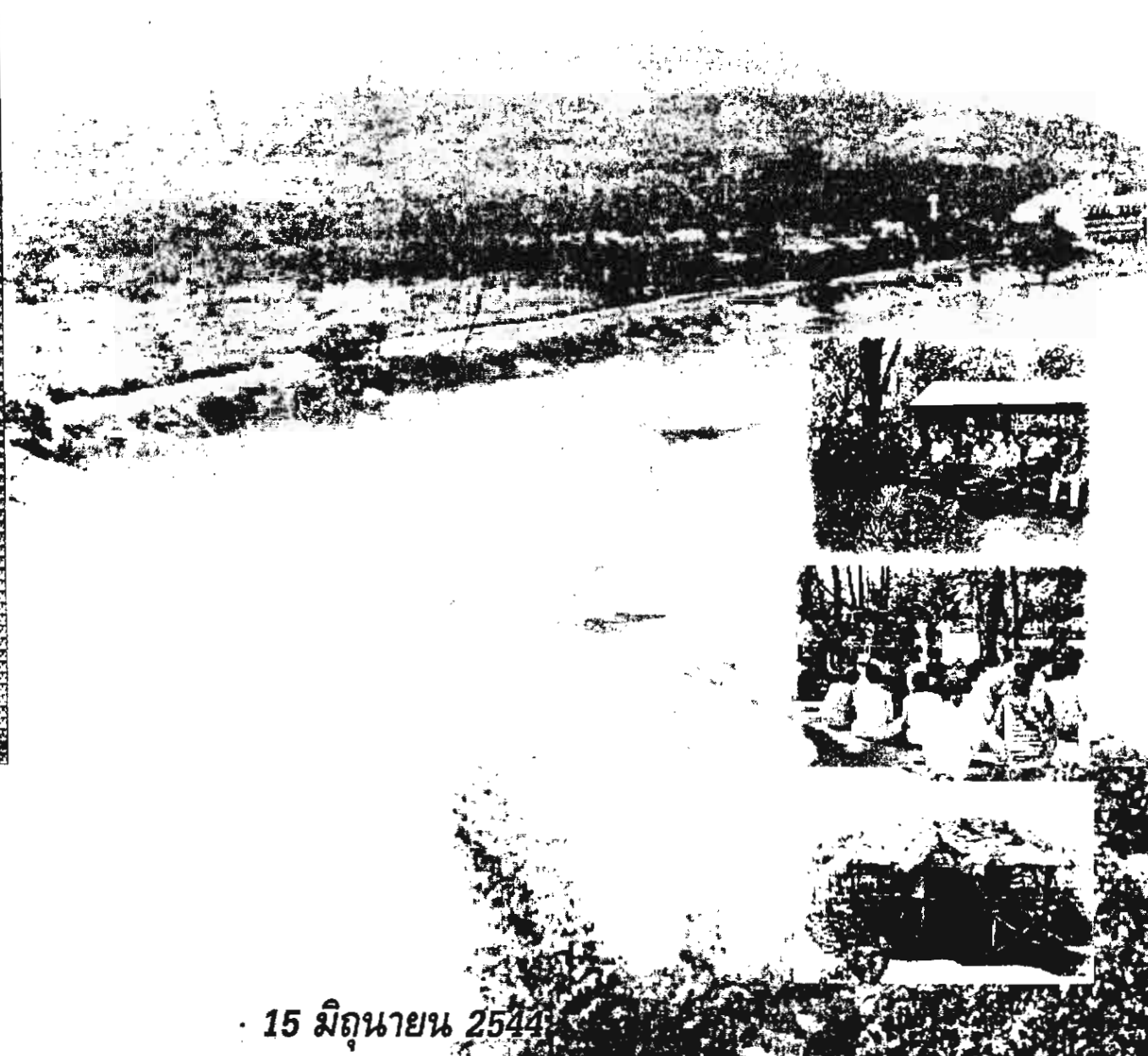

เอกสารประกอบการสัมมนา

การจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร

PDG

44

2

0008

15 มิถุนายน 2544

ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

สรุปผลการประชุมจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร

ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยดำเนินการประชุมจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินการจัดประชุมจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร ระหว่างวันที่ 13-15 มิถุนายน 2544 ณ ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งชาติภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 54 คน ประกอบด้วย

- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตรจากจังหวัดเป้าหมาย 4 จังหวัด คือ บุรีรัมย์ ราชบุรี พิษณุโลก และพัทลุง จำนวน 24 คน
- หัวหน้าฝ่ายติดตามและประเมินผลจากสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ จำนวน 4 คน
- เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรส่วนกลาง จำนวน 14 คน
- วิทยากร จำนวน 4 คน
- ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 2 คน
- ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จำนวน 2 คน

เนื้อหาการประชุม ประกอบด้วย

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง การพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการปรับโครงสร้างและอัตรากำลังของกรมส่งเสริมการเกษตร
- การแบ่งกลุ่มอภิปรายในประเด็น
 - สถานการณ์ระบบส่งเสริมการเกษตรที่แต่ละจังหวัดปฏิบัติอยู่
 - ความคาดหวังและยุทธศาสตร์ของระบบส่งเสริมการเกษตร

ผลจากการประชุมดังกล่าว สามารถสรุปความคาดหวังและยุทธศาสตร์ของระบบส่งเสริมการเกษตรจาก 4 กลุ่มย่อย ได้ดังนี้

สรุปความคาดหวังและยุทธศาสตร์ของระบบส่งเสริมการเกษตร (จาก 4 กลุ่มย่อย)

ความคาดหวัง

◆ ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่

1. กระจายอำนาจ ใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารงานทุกระดับ ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
2. เจ้าหน้าที่สามารถปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการทำงานได้ ไม่ยึดติดกับวิธีการคิดแบบเดิม ที่คิดว่าเกษตรกรต้องรอความช่วยเหลือจากรัฐ ช่วยตนเองไม่ได้
3. ยึดชุมชนเป็นเป้าหมายในการทำงาน ทำงานใกล้ชิดเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง
4. ให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง บริหารจัดการกลุ่ม องค์กร รวมถึงศูนย์ถ่ายทอดฯ ได้มีกตিকা หลักเกณฑ์ที่เด่นชัดในองค์กร
5. เกิดกลุ่มความร่วมมือในการประกอบอาชีพการเกษตร
6. เป็นนักส่งเสริมมืออาชีพ มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ คุณธรรม และทักษะ รับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นที่ปรึกษาของชุมชนและผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงาน
7. ทำงานแบบบูรณาการแผนงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่ชุมชน
8. มีความสุขกับการทำงาน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการยอมรับและศรัทธาจากประชาชน

◆ ระบบการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่

1. กรม ภาค จังหวัด ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่อย่างจริงจัง สนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วม
2. สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และวิชาการ แก่ระดับอำเภอ ตำบล และชุมชน อย่างทั่วถึงเป็นธรรมตามศักยภาพพื้นที่และศักยภาพชุมชน
3. มีข้อมูล เอกสารวิชาการที่ทันต่อเหตุการณ์ พร้อมทั้งจะสนับสนุนและแลกเปลี่ยนกับระดับพื้นที่ มีระบบข้อมูลที่ทันสมัย ใช้งานได้จริง
4. มีระบบการฝึกอบรมเฉพาะกิจที่ตรงกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ เช่น กระบวนการจัดทำแผนชุมชน การเขียนแผนงาน/โครงการ การพัฒนาชนบท ฯลฯ
5. มีการนิเทศงานในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยผู้นิเทศงานที่มีความสามารถรอบรู้และชัดเจนในหัวข้อเรื่องที่จะนิเทศ
6. ต้องการขวัญกำลังใจตามระบบคุณธรรม
7. มีการประชาสัมพันธ์ของผลงานของพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จให้สาธารณชนทราบ

ยุทธศาสตร์

ชุมชนท้องถิ่น

♦ ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่

1. ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน กระจายอำนาจในการร่วมคิด ร่วมวางแผนและปฏิบัติ
2. เสริมความรู้ ทักษะ เจ้าหน้าที่และเกษตรกรในด้านวิธีการคิด จิตสำนึก สร้างเวทีเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร
3. ให้ชุมชนเป็นเป้าหมายหลักของการทำงาน เน้นการพัฒนาคน โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน การวางแผนพัฒนาการดำเนินการ และการประเมินผล โดยเริ่มจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. เสริมทักษะและเสริมสร้างกิจกรรมต่อเนื่องให้แก่เกษตรกรและชุมชนในด้านการบริหารจัดการองค์กร การทำงานเพื่อชุมชน การพึ่งพาตนเองและทรัพยากรท้องถิ่น
5. ส่งเสริมให้เกิดกลุ่มเครือข่ายภายในและระหว่างชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค
6. ปรับปรุงความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับบทบาทที่ปรึกษา ที่เลี้ยง และผู้ประสานงานที่จะต้องดำเนินการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีชุมชน การนำเกษตรกรดูงาน การกระตุ้นศักยภาพและจิตสำนึกของชุมชน ฯลฯ
7. ทำงานเป็นทีม บูรณาการระหว่างหน่วยงาน พัฒนาระบบข้อมูลให้ทันสมัย
8. ปรับกระบวนการทัศน์เจ้าหน้าที่ สร้างความเข้าใจและใช้ข้อมูล ความรู้ที่ถูกต้องในการวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อแก้ไขปัญหา และเปลี่ยนแปลงระบบการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยยึดเป้าหมายหลักเพื่อเกษตรกรและชุมชน

♦ ระบบการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่

1. ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ทุกระดับในการพัฒนาระบบการสนับสนุน กระจายอำนาจในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล
2. พัฒนาระบบข้อมูลต่าง ๆ เช่น ศักยภาพพื้นที่ ศักยภาพชุมชน ความเหมาะสมของดิน น้ำ ศักยภาพในเชิงธุรกิจ ฯลฯ ของแต่ละตำบลให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำไปประกอบการพิจารณาสนับสนุนแผนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และแผนชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. พัฒนาระบบสื่อการถ่ายทอด เช่น เอกสารวิชาการ คำแนะนำ ฯลฯ ให้มีข้อมูลที่ทันสมัยและพร้อมที่จะเผยแพร่ หรือสนับสนุนพื้นที่ตามความต้องการของชุมชน รวมถึงการใช้ข้อมูลจากพื้นที่ในการปรับปรุงข้อมูลเอกสารหรือสื่ออื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนมากขึ้น
4. พัฒนาระบบฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ให้สอดคล้องกับระบบการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสำรวจ training need ประเด็นปัญหา และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานในการจัดหลักสูตร เนื้อหา รูปแบบ ระยะเวลา ที่ตรงกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ เช่น หลักสูตรการจัดทำโครงการระดับตำบล

(แผนชุมชน) หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน หลักสูตรการเขียนแผนงาน/ โครงการ ฯลฯ รวมถึง การสนับสนุนงบประมาณ หรือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

5. พัฒนาระบบติดตามนิเทศงาน ให้เป็นการติดตามนิเทศงานแบบมีส่วนร่วม และอบรม เจ้าหน้าที่ที่จะเป็นผู้ติดตามนิเทศให้มีความรอบรู้ และเข้าใจเรื่องที่จะนิเทศ

6. ใช้ระบบคุณธรรม โดยการวัดผลสัมฤทธิ์ของงาน (P.M.) เป็นฐานในการให้ขวัญ กำลังใจ แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้คนที่ตั้งใจทำงานมีกำลังใจที่จะทุ่มเท สร้างงานที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของสังคม อันจะ ส่งผลให้องค์กรหรือหน่วยงานเป็นที่ยอมรับของสังคม

7. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงาน โดยคัดเลือกผลงานของชุมชนและพื้นที่ที่ประสบผล สำเร็จจากการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร เช่น กลุ่มการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ การจัดการองค์การของ กลุ่มเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จด้านธุรกิจชุมชน สินค้าแปรรูปทางการเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้นอกจากจะเป็นการเผยแพร่ผลงานแล้ว ยังเป็นขวัญกำลังใจ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่และชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

ซึ่งในการจัดทำโครงการวิจัยจะต้องนำข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวัง และยุทธศาสตร์ของระบบส่งเสริม การเกษตรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละจังหวัดที่จะร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้พิจารณา รายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ เพื่อจะทำโครงการวิจัยต่อไป แต่เนื่องจากเวลาการประชุมมีจำกัดไม่ สามารถจัดทำรายละเอียดในแต่ละประเด็นได้สมบูรณ์ได้จำเป็นต้องให้แต่ละจังหวัดไปดำเนินการจัด ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำรายละเอียดแนวทางปฏิบัติต่อไป โดยให้ผู้ที่จะมีส่วนร่วมการทำวิจัยได้ร่วมคิด ร่วมกำหนดประเด็นอย่างแท้จริง โดยแต่ละจังหวัดได้ดำเนินการเตรียมการจัดทำการประชุมเชิงปฏิบัติการ ฯ ดังนี้

จังหวัดพัทลุง ระหว่างวันที่ 8 - 11 กรกฎาคม 2544

จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างวันที่ 17 - 19 กรกฎาคม 2544

จังหวัดราชบุรี ระหว่างวันที่ 24 - 26 กรกฎาคม 2544

จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างวันที่ 1 - 3 สิงหาคม 2544

คาดว่าผลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการของแต่ละจังหวัดจะสามารถสรุปเป็นประเด็นในการทำโครงการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตรต่อไป

รายชื่อเอกสารในเล่ม

1. เอกสารเชิงหลักการ (Concept Paper) โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร
2. แผนการปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร
3. สรุปผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อวางแผนชุมชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ปี 2543
4. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
5. การปฏิบัติงานของเกษตรตำบลที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล
6. บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
7. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล

กำหนดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร
ระหว่างวันที่ 13-15 มิถุนายน 2544

ณ ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กทม.

13 มิถุนายน 2544

11.00 – 12.00 น.	- ลงทะเบียน
12.00 – 13.00 น.	- อาหารกลางวัน
13.00 – 13.30 น.	- พิธีเปิดการสัมมนา
13.30 – 14.30 น.	- ความเป็นมาของงานส่งเสริมการเกษตร
	- ระบบส่งเสริม
	- โครงสร้าง
14.30 – 15.30 น.	- แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
15.30 – 15.45 น.	- อาหารว่าง
15.45 – 17.00 น.	- workshop ① problem analysis

14 มิถุนายน 2544

08.30 – 10.00 น.	- workshop ② ความคาดหวังที่มีต่อระบบส่งเสริมการเกษตร
(ระดับจังหวัด อำเภอ)
10.00 – 10.15 น.	- อาหารว่าง
10.15 – 12.00 น.	- workshop ③ สรุปความคาดหวัง
12.00 – 13.00 น.	- อาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	- workshop ④ ยุทธศาสตร์ที่ควรจะทำ (ทำอะไร อย่างไร)
14.30 – 14.45 น.	- อาหารว่าง
14.45 – 17.00 น.	- workshop ⑤ สรุปยุทธศาสตร์

15 มิถุนายน 2544

08.30 – 10.00 น.	- workshop ⑥ action plan (action research)
10.00 – 10.15 น.	- อาหารว่าง
10.15 – 12.00 น.	- workshop ⑦ สรุป action plan
	- สรุปการสัมมนาและปิดสัมมนา
12.00 – 13.00 น.	- อาหารกลางวัน
-

โดยให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากขึ้น เพื่อให้ผลการพัฒนาตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับแต่ละชุมชน ในปีเดียวกันนั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนภายใต้แผนจัดความยากจนในลักษณะโครงการนำร่อง โดยการสนับสนุนของ UNDP เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเน้นการพัฒนาคน ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และดำเนินการพัฒนารวมถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างยั่งยืน จากสถานการณ์ที่กล่าวมาจะส่งผลต่อบทบาทการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และระบบส่งเสริมการเกษตร ทั้งในส่วนของผู้ปฏิบัติงานของในแต่ละระดับและเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร จึงเห็นสมควรที่จะได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาระบบงานส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบปฏิบัติการในพื้นที่ที่สามารถพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรในการพึ่งตนเอง

- 1.1 ระบบการทำงานระดับอำเภอ
- 1.2 บทบาทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- 1.3 วิธีการขั้นตอนการบริหารจัดการของศูนย์ฯ
- 1.4 กระบวนการทำงานร่วมกันแบบพหุภาคีในพื้นที่
- 1.5 กลไกความเชื่อมโยงจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบล ↔ อำเภอ ↔ จังหวัด

2. เพื่อศึกษาระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับจังหวัด

- 2.1 ระบบการบริหารจัดการ
- 2.2 การสนับสนุนทางวิชาการ, การนิเทศ, ติดตาม, ประเมินผล
- 2.3 ระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ (กลไกการทำงานร่วม (คณะกรรมการร่วม) ผู้นำเกษตรกร, เจ้าหน้าที่)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำข้อมูลไปใช้ประกอบในการพัฒนาบทบาท แนวทางและวิธีการทำงานส่งเสริม
การเกษตรภายใต้โครงสร้างองค์กรที่ปรับปรุงใหม่ เพื่อให้งานส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

**สรุปผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อวางแผนชุมชน
ขององค์กรพัฒนาเอกชน
ปี 2543**

ประเด็น	มูลนิธิหมู่บ้าน (1)	มูลนิธิหมู่บ้าน (2)	มูลนิธิพัฒนาอีสาน	มูลนิธิรักไทย
1. แนวคิด/ปรัชญา	- ชุมชนตนเองพึงศักยภาพสามารถพัฒนาตนเองได้ โดยสืบค้นและประเมินคุณภาพขององค์กรชุมชนและผู้ใช้	- ชุมชนมีศักยภาพพัฒนาตนเองได้ การพัฒนาอาศัยความรู้และความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในลักษณะภาคีการพัฒนา โดยเน้น ● คน เป็นหัวใจของการพัฒนา - ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในชุมชน ● การพัฒนาอย่างบูรณาการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ● สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยจัดเวทีการเรียนรู้	- ชุมชนมีศักยภาพพัฒนาตนเองได้ โดยทุกส่วนเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนลักษณะภาคีพัฒนา	- การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการทำงานเป็นแบบไตรภาคีระหว่างรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและเกษตรกร
2. กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน	- ชี้แจงคณะผู้ปฏิบัติงานระดับจังหวัด ทำความเข้าใจและวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับโครงการ - สำนักรงานเกษตรจังหวัดคัดเลือกโดยอาศัยเกณฑ์ของมูลนิธิ	- ชี้แจงและทำความเข้าใจแก่คณะทำงาน ผอ.ศูนย์ถ่ายทอดฯ ผู้นำชุมชน - ผู้มีชุมชนและผู้มีวิทยากรศูนย์ถ่ายทอดฯ ทั้งจังหวัดเป็นผู้เลือกแบบมีส่วนร่วม โดยการลงคะแนนคัดไว้ 2 ตำบล และจังหวัดเลือกเพิ่มเพียง 1 ตำบล	- ชี้แจงทำความเข้าใจแก่คณะทำงาน ตำบล - คัดเลือกร่วมกันระหว่างสำนักงานเกษตรจังหวัด มูลนิธิ ผู้นำที่ส่งเสริมการเกษตร อบต. โดยใช้พื้นที่เป้าหมายนำร่องโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร	- ชี้แจงทำความเข้าใจแก่คณะทำงานจังหวัด - คัดเลือกร่วมกันระหว่างจังหวัด มูลนิธิ อบต. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ประเด็น	มูลนิธิหมู่บ้าน (1)	มูลนิธิหมู่บ้าน (2)	มูลนิธิพัฒนาอีสาน	มูลนิธิรักไทย
2.3 คัดเลือกอาสาสมัคร (ผู้นำ)	- ผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นผู้คัดเลือกตัวแทนหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ๑ ละ 2-3 คน โดยอาศัยเกณฑ์ของมูลนิธิ	- ผู้นำชุมชนและผู้ประสานงานการศูนย์ฯ ร่วมสืบค้นอาสาสมัคร 40-50 คน ในหมู่บ้าน ตัวแทนจากหมู่บ้านมีจำนวนเท่า ๆ กัน สร้างเป็นทีมงานตำบล	- คณะผู้ปฏิบัติงานคัดเลือกผู้นำชุมชนจากทุกภาคส่วนเข้าร่วมร่วมใจเวที	- ทีมงานมูลนิธิและผู้ประสานงานศูนย์ฯ คัดเลือกผู้นำ 30-40 คน ตามเกณฑ์กำหนดไว้
2.4 คัดเลือกพี่พี่ต้นแบบ	- มูลนิธิและจังหวัดเสนอกรอบการคัดเลือก ลงดูพื้นที่ และตัดสินใจร่วมกัน	- มูลนิธิศึกษาข้อมูลมูลนิธิ เสนอทีมงานตำบลคัดเลือกแล้วสำรวจข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ตามกรอบที่กำหนด	- คณะปฏิบัติงานและผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือก โดยกำหนดเกณฑ์เพิ่มเติมจากโครงการด้านสังคมมาประกอบ (SIF)	- คัดเลือกร่วมกันระหว่างมูลนิธิกับผู้อำนวยการศูนย์ฯ จากข้อมูลพหุภูมิที่มีอยู่และลงสำรวจพื้นที่
2.5 สร้างจิตสำนึก ร่วมให้ชุมชน	- สร้างความเข้าใจ กระบวนการเป้าหมายแก่ทีมงานตำบล โดยอาจเชิญวิทยากรที่พิเศษมาเล่าประสบการณ์การจัดการกระบวนการเรียนรู้	- มูลนิธิสร้างความเข้าใจร่วมกันในคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ การพึ่งพาตนเองและการพึ่งพาระหว่างกันและกันโดยแทรกในทุกเวที	- อบรมแนวคิดกระบวนการพัฒนาชุมชน	- สร้างจิตสำนึกโดยการระดมความคิดของผู้ร่วมชุมชน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ
2.6 ทบทวนอดีตและ ค้นหาศักยภาพ ชุมชน	- เชิญวิทยากรที่เป็นผู้นำมาเล่าประสบการณ์การเรียนรู้ - ผู้นำชุมชนศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในประเด็น ประวัติหมู่บ้าน ประชากร การจัดการทรัพยากร การประกอบอาชีพ	- ผู้นำแต่ละหมู่บ้านเสนอประวัติพัฒนาการของชุมชน ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ศักยภาพชุมชน และเปลี่ยนแปลงในเวทีระดับตำบล - ทีมงานตำบลเสนอข้อมูลศักยภาพชุมชนเป็นรายหมู่บ้าน อาทิ ประวัติ ผู้นำ ผู้รู้ อาชีพ หนี้สิน วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ทรัพยากรท้องถิ่น	- จัดเวทีย่อยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ระดมความคิดค้นหาปัญหาแต่ละกลุ่ม ใช้เทคนิค Problem Tree, SWOT (ไม่มีการค้นหาศักยภาพชุมชน) - เน้นกลุ่ม 3 ด้าน คือ เกษตร ชุมชนและสิ่งแวดล้อม	- จัดเวทีย่อยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ระดมความคิดค้นหาปัญหาแต่ละกลุ่ม ใช้เทคนิค Problem Tree, SWOT (ไม่มีการค้นหาศักยภาพชุมชน) - เน้นกลุ่ม 3 ด้าน คือ เกษตร ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ประเด็น	มูลนิธิหมู่บ้าน (1)	มูลนิธิหมู่บ้าน (2)	มูลนิธิพัฒนาอีสาน	มูลนิธิรักไทย
2.7 ศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ	- เน้นการศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่อง แนวคิด กิจกรรม ผลกระทบ แนวทางการพัฒนา ปัญหา อุปสรรค โดยแบ่งกลุ่มผู้นำและนำมาแลกเปลี่ยนในเวทีตำบล	- ศึกษาดูงาน สรุปบทเรียนที่ได้รับ ทำให้ทีมงานตำบลเกิดความคิดริเริ่ม/ นำความรู้นาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงร่างแผนตำบล	- ศึกษาดูงาน เน้นการรอบความคิด พัฒนาชุมชน เสนอผลดูงาน วิเคราะห์และนำเสนอร่างแผน	- ศึกษาดูงาน 3 กลุ่ม เสนอผล การศึกษาดูงานแก่ชุมชน ระดม ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและนำข้อมูล ไปวิเคราะห์ร่างแผนตำบล
2.8 กำหนดทิศทางหรือแนวทางการพัฒนาและการจัดทำแผน/โครงการ	(1) ผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้านจัดเวทีย่อยในหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนของหมู่บ้าน (2) ผู้นำหมู่บ้าน/เสนอแผนของหมู่บ้าน (3) รวมโครงการเหมือนกันเป็นโครงการระดับตำบล (4) หาผู้รับผิดชอบโครงการ/แก้ไขโครงการ (5) เสนอแผนโดยมีผู้เกี่ยวข้องให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข (6) เสนอแผนต่อคณะกรรมการระดับจังหวัด (7) เริ่มดำเนินงานตามแผน	(1) ทีมตำบลตัดสินใจร่วมกันกำหนดประเด็นการพัฒนาโครงการบนพื้นฐานศักยภาพท้องถิ่นและหาผู้ประสานงานตำบลรับผิดชอบโครงการ (2) ทีมมูลนิธิเสนอกระบวนการพัฒนาโครงการบนพื้นฐานศักยภาพท้องถิ่น - ภูมิปัญญา - ทรัพยากร - วัฒนธรรม/เงินออม (3) จัดเวทีย่อยพัฒนาโครงการโดยทีมงานตำบล (4) ทีมตำบลเสนอร่างที่ 1 ของโครงการ จัดลำดับความสำคัญของการปรับปรุงโครงการ (5) ร่างที่ 2 ประจักษ์จากรับแนะนำระดับตำบล โดยมาจากทุกหมู่บ้าน (6) ทีมตำบลพัฒนาโครงการให้สมบูรณ์ เสร็จมีการปฏิบัติแผน เช่น สมัชชาสุขภาพ ระดับพื้นที่ ฯลฯ (7) เสนอแผนแก่คณะทำงานระดับจังหวัดและเริ่มปฏิบัติงานตามแผน	(1) จัดอบรมเรื่องการวางแผนชุมชนให้แก่อนำ (2) ผู้นำร่วมกับชาวบ้านจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อตรวจสอบแผน (3) ร่างแผนตำบล โดยผู้นำ (4) จัดเวทีผู้นำชุมชนร่วมวิเคราะห์แผนตำบล (5) วิพากษ์แผน - ระดับตำบล - ระดับจังหวัด โดย คณะทำงานระดับจังหวัด (6) ปรับปรุงแผนให้สมบูรณ์	(1) กลุ่มย่อย 3 กลุ่ม (เกษตร, ธุรกิจชุมชน, สิ่งแวดล้อม) จัดเวทีย่อย ระดมความคิดเห็นร่างแผน (2) จัดเวทีตำบล เพื่อ - นำเสนอแผนแต่ละด้าน - วิพากษ์และวิจารณ์แผน - ปรับปรุงแก้ไข โดยมีคณะทำงานจังหวัดเข้าร่วมด้วย (3) เสนอแผนต่อคณะกรรมการระดับจังหวัด

ประเด็น	มูลนิธิหมู่บ้าน (1)	มูลนิธิหมู่บ้าน (2)	มูลนิธิพัฒนาอีสาน	มูลนิธิรักชาติไทย
2.9 อื่นๆ (1) การจัดเวทีตำบล	- จัดเวทีตำบลอย่างน้อย 5 ครั้ง มีการจัดเสริมให้ตามความจำเป็น และมีเวทีย่อยระดับหมู่บ้าน - มีวิทยากรพิเศษที่มีประสบการณ์เข้าไปให้ความรู้ประสบการณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษาดูงานบางพื้นที่ดูงานมากกว่า 1 ครั้ง ทั้งดูงานพื้นที่ต้นแบบและนอกจังหวัด	- จัดเวที 7 จังหวัด เป็นเวทีจังหวัด 3 ครั้ง เวทีตำบล 4 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกัน 1 เดือน มีการกำหนดวันที่จะจัดเวทีล่วงหน้าอย่างชัดเจนมีการจัดเวทีเสริมให้จังหวัด บางเวทีที่คิดว่าจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัด - พบปะภายใน 1 เวที เกษตรกรจะมีส่วนร่วมในเวทีมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ที่ปรึกษาบทบาทลดน้อยลงในเวทีเป็นการสร้างความสามารถให้แก่เกษตรกร	- จัดเวทีอย่างน้อย 4 ครั้ง มีการจัดเวทีย่อยระดับหมู่บ้านตามความจำเป็น หลังจากจัดเวทีครั้งที่ 1 มีการอบรมและดูงานพื้นที่ต้นแบบ และครั้งที่ 4 มีการประชุมวิพากษ์แผนระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ตลอดจนมีการสรุปบทเรียนในการจัดเวทีครั้งที่ 5	- จัดเวทีระดับตำบล 2 ครั้ง - เวทีย่อยของกลุ่ม (3 กลุ่ม) จำนวนกลุ่มละ 2 ครั้ง
(2) การมีส่วนร่วมของเกษตรกร	- เกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ แต่บางครั้งผลที่ปรากฏอาจยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจนนัก - มีการวางแผนหลัก แต่กำหนดการที่แน่นอนจะกำหนดหลังจากสิ้นสุดเวทีแต่ละครั้ง ยึดเกษตรกรเป็นหลัก - มีชัดเจน แต่ไม่อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- เกษตรกรมีส่วนร่วมตั้งแต่การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายต้นแบบ การดูงานการจัดทำแผน ฯลฯ เป็นรูปธรรมชัดเจน - มีการวางแผนไว้ทั้งกระบวนการชัดเจน เป็นที่รับรู้ทั้งเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และที่ปรึกษา - มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- เกษตรกรมีส่วนร่วมได้กระบวนการเรียนรู้แต่บางครั้งรูปแบบไม่ชัดเจน - ไม่ชัดเจน/ไม่มีข้อมูล	- เกษตรกรมีส่วนร่วมได้กระบวนการเรียนรู้แต่บางครั้งรูปแบบไม่ชัดเจน - ไม่ชัดเจน
(3) แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้	- มีกระบวนการเรียนรู้	- มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา
(4) การปฏิบัติงานของผู้ประสานงานมูลนิธิ	- มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา

ภาคผนวก ก

ร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีถือว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน
ตามมาตรา ๑๗๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑. ร่างกฎหมายว่าด้วยกองทุนหมู่บ้าน
๒. ร่างกฎหมายว่าด้วยการบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินแห่งชาติ
๓. ร่างกฎหมายว่าด้วยบรรษัทวิสาหกิจแห่งชาติ
๔. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม
๕. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ
๖. ร่างกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ
๗. ร่างกฎหมายว่าด้วยการประกันสุขภาพแห่งชาติ
๘. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ
๙. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
๑๐. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท
๑๑. ร่างกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๑๒. ร่างกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๑๓. ร่างกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย
๑๔. ร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงนโยบายของคณะรัฐมนตรีเพื่อบริหารราชการแผ่นดิน
ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่บัญญัติไว้ในหมวด ๕
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	นโยบายของ คณะรัฐมนตรี
มาตรา ๗๒ รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคง ของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ เพื่อการพัฒนาประเทศ	ข้อ ๑๒
มาตรา ๗๓ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและ ศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่าง ศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของ ศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต	ข้อ ๑๑.๒
มาตรา ๗๔ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และพึงถือหลัก ในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค	ข้อ ๑๓